

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av strålskyddslagen och 50 § i hälsoskyddslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att till strålskyddslagen fogas en bestämmelse enligt vilken en verksamhetsutövare som tillhandahåller solarietjänster är skyldig att se till att personer under 18 år inte blir utsatta för ultraviolett strålning i solarium. Social- och hälsovårdsministeriets nuvarande rekommendation om att begränsa användning av solarium för personer under 18 år blir genom detta en lagstadgad förpliktelse för verksamhetsutövare på det sätt som föreskrivs i grundlagen.

Dessutom kompletteras strålskyddslagen med en bestämmelse som förpliktar verksamhetsutövare att utse ansvariga personer för platser där solarium används. Den ansvariga personen ska ha fyllt 18 år och han eller hon ska instruera kunderna i hur solarium används. I oklara fall ska den ansvariga personen kontrollera åldern på en person som använder tjänsten. Det s.k. personaltvånget får ersättas med en ändamålsenlig teknisk lösning med hjälp av vilken man med säker-

het kan fastställa att personer under 18 år inte använder solarium.

Verksamhetsutövare ska hålla ändamålsenlig information om riskerna med exponering för ultraviolett strålning i solarium och om begränsning av sådan exponering synligt framlagd. Straff föreskrivs för brott mot skyldigheten att hindra personer under 18 år från att utsättas för exponering och för brott mot skyldigheten att ge kunderna handledning och hålla information synligt framlagd.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska enligt förslaget i samband med kontrollbesök enligt hälsoskyddslagen kunna kontrollera att verksamhetsutövarnas nya förpliktelser iakttas.

I propositionen föreslås att hälsoskyddslagen kompletteras med en bestämmelse enligt vilken den kommunala hälsoskyddsmyndigheten får ta ut en avgift för sina kontroller av solarieplatser.

Lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2012.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÅGE	3
1.1 Inledning	3
1.2 Social- och hälsovårdsministeriets förordning om begränsning av befolkningens exponering för icke-joniserande strålning	3
Begränsningar av användningen av ultraviolett strålning enligt förordningen	3
1.3 Tillsyn	4
1.4 Solarier i privat bruk	4
1.5 Obemannade solarier med självbetjäning	4
2 DEN INTERNATIONELLA UTVECKLINGEN	4
2.1 Lagstiftningen i vissa EU-länder och andra länder	5
3 DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	5
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	6
4.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	6
4.2 Företagsekonomiska konsekvenser	6
4.3 Kommunalekonomiska konsekvenser	6
4.4 Konsekvenser för myndigheterna	7
4.5 Hälsomässiga konsekvenser	8
5 UTLÅTANDEN	9
5.1 Beredningsskeden och utlåtanden	9
5.2 Utlåtanden	9
DETALJMOTIVERING	12
1 LAGFÖRSLAG	12
1.1 Strålskyddslagen	12
1.2 Lagen om ändring av 50 § i hälsoskyddslagen	16
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	17
3 IKRAFTTRÄDANDE OCH ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSE	17
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	17
LAGFÖRSLAG	21
Lag om ändring av strålskyddslagen	21
Lag om ändring av 50 § i hälsoskyddslagen	24
BILAGA	25
PARALLELLTEXT	25
Lag om ändring av strålskyddslagen	25
Lag om ändring av 50 § i hälsoskyddslagen	30

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Inledning

Till tillämpningsområdet för de normer som gäller exponering för ultraviolett strålning hör apparater som alstrar ultraviolett strålning och som används för att göra huden brun eller annars i kosmetiskt syfte, dvs. solarier.

I Finland finns det uppskattningsvis cirka tusen (1 000) tjänsteproducenter som erbjuder solarietjänster för att göra huden brun. Typiska platser där det finns solarier är t.ex. gym, skönhetssalonger och simhallar. Antalet solarieapparater som används för att göra huden brun uppgår på dessa platser till ungefär 1 500.

Den solbränna som fås i solarium baserar sig på konstgjord ultraviolett strålning som produceras med hjälp av särskilda källor till ultraviolett strålning.

Propositionen gäller solarietjänster som erbjuds allmänheten (konsumenterna). I fråga om apparater som alstrar icke-joniserande strålning och ultraljud och som används i arbetet samt produkter och utrustning som används inom hälso- och sjukvård och likaså åtgärder som medför exponering för ultraviolett strålning och som ordinerats av en läkare och vidtagande av dessa åtgärder gäller vad som bestämts särskilt om dem.

1.2 Social- och hälsovårdsministeriets förordning om begränsning av befolkningens exponering för icke-joniserande strålning

Social- och hälsovårdsministeriets förordning om begränsning av befolkningens exponering för icke-joniserande strålning (294/2002) har utfärdats med stöd av 43 § i strålskyddslagen (592/1991) för att begränsa exponeringen för elektriska och magnetiska fält (0—300 GHz) och exponeringen för laserstrålning och ultraviolett strålning.

Förordningen gäller all icke-joniserande strålning och således även apparater som alstrar ultraviolett strålning och användning-

en av dem. Förordningen tillämpas inte på ultraviolett strålning från solen som bevisligen även har en positiv inverkan på hälsan (producerar D-vitamin i huden). Den exponering för strålning från solen som befolkningen utsätts för har i övrigt inte heller ansetts vara något som behöver regleras genom lag. Förordningen gäller inte heller sådan behandling med ultraviolett strålning som har ordinerats av läkare eller annan medicinsk användning av ultraviolett strålning.

I 10 § i förordningen finns följande bestämmelse om allmänna krav.

"Strålningsexponeringen från anläggningar som alstrar ultraviolett strålning ska hållas på en sådan nivå att en kortvarig exponering inte medför akuta men för hälsan och att de men för hälsan som långvarig exponering medför är så små som möjligt."

Akuta men för hälsan som kortvarig exponering medför är att man bränner sig (hudrodnad, i allvarliga fall brännskador). Det mest betydande men för hälsan som långvarig exponering medför är att risken för hudcancer ökar.

Begränsningar av användningen av ultraviolett strålning enligt förordningen

Den exponering för ultraviolett strålning som fås i solarium begränsas på individnivå med stöd av 11 § i förordningen. Gränsvärdet för den effektiva energitätheten hos ultraviolett strålning som träffar huden får inte överskrida 5 kJ/m² per år, vilket i praktiken betyder att användningen av solarium borde begränsas till ungefär tjugo användningstillfällen av normal längd per år.

Effekten av strålningen i apparater som används för att göra huden brun begränsas med stöd av 12 § i förordningen. Utan övervakning av en yrkesutbildad person som är förtrogen med behandling med ultraviolett strålning får en solarieapparats effekt inte överskrida UV-typ 3, vilket innebär att strålningen är lika stark som solen i tropikerna mitt på sommaren. Avsikten är att undvika att huden blir bränd, vilket är en riskfaktor när det gäller den farligaste typen av hudcan-

cer, melanom. Enligt samma paragraf i förordningen ska användningen av solarium ordnas på ett sätt som uppfyller kraven enligt standarden EN 60335—2—27 bl.a. så att kunderna på platser där solarier används har tillgång till säkerhetsanvisningar och information även om riskerna med ultraviolett strålning.

En person under 18 år bör enligt 11 § 4 mom. i förordningen inte exponeras för ultraviolett strålning i solarium i samband med andra än av läkare ordinerade åtgärder. Bestämmelsen är till sin karaktär en rekommendation och den sakkunniggrupp vid social- och hälsovårdsministeriet (arbetsgruppspromemoria (SHM 2001:38, s. 29) som har berett ärendet motiverade rekommendationen på följande sätt:

Epidemiologiska undersökningar tyder på att i synnerhet doser av ultraviolett strålning som fåtts som ung ökar risken för melanom. Därför finns det i förordningen en principiell rekommendation om att personer under 18 år inte bör exponeras för ultraviolett strålning i samband med andra än av läkare ordinerade åtgärder. Syftet med bestämmelsen är å ena sidan att förhindra att solarietjänster erbjuds personer under 18 år och å andra sidan att öka ungas medvetenhet om riskerna med ultraviolett strålning.

1.3 Tillsyn

Strålsäkerhetscentralen utövar tillsyn över efterlevnaden av strålskyddslagen, däribland den exponering solarieapparater medför för befolkningen. Strålsäkerhetscentralen kontrollerar årligen ungefär 30 slumpmässigt utvalda solarieplatser, undersöker oegentligheter och skador som den fått upplysningar om, samt kontrollerar i samarbete med kommunernas hälsoskyddsmyndigheter den aktuella situationen vid användningen av solarium och ändringar i denna. Upplåtande av solarieapparater för allmänt bruk är verksamhet som omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 13 § i hälsoskyddslagen (763/1994).

De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna övervakar på lokal nivå att solarieapparater är hygieniska. Kommunerna har på projektbas bistått Strålsäkerhetscentralen vid tillsynen över solarieplatser enligt strålskyddsla-

gen utan att de haft lagstadgad skyldighet att göra detta.

Det är inte ändamålsenligt att genom förslaget till proposition ändra bestämmelserna om Strålsäkerhetscentralens tillsynsuppgifter. Bestämmelserna om tillsyn ska ändå utvärderas särskilt i samband med den totalreform av strålskyddslagen som ska genomföras under de närmaste åren.

1.4 Solarier i privat bruk

Normerna som reglerar exponeringen för ultraviolett strålning gäller i princip även solarier i privat bruk. De myndighetsåtgärder som vidtas med stöd av strålskyddslagen utsträcks dock inte till privata hem eller motsvarande lokaler. Målgruppen för den tillsyn över solarier som hör till strålskyddslagens tillämpningsområde är således verksamhetsutövare som erbjuder solarietjänster för att göra huden brun.

1.5 Obemannade solarier med självbetjäning

På senaste tid har antalet obemannade "studior" som fungerar enligt självbetjäningssprincipen ökat. Solarieapparaterna i dessa lokaler används med mynt eller kontantkort och där finns ingen personal på plats. Problemet med denna utveckling är att det inte ens finns någon principiell möjlighet att kontrollera att den nuvarande rekommendationen på förordningsnivå om en åldersgräns på 18 år iakttas. Utredandet av solariers användningssäkerhet beror likaså helt och hållet på eget initiativ hos den som använder tjänsten. Det beräknas för närvarande finnas ungefär 30 solarieplatser av detta slag i Finland. Solarierna för kunder i vissa gym, där övervakningen av vem som kommer och går baserar sig på kundkort och där personal finns på plats endast sporadiskt kan jämföras med ovannämnda solarieplatser.

2 Den internationella utvecklingen

Man har i många länder observerat att unga under de senaste åren har blivit en betydande användargrupp av solarietjänster. Till exempel i Danmark hade 51 procent av ungdom-

marna i åldern 15—19 år under ett år besökt ett solarium. Observationer som tyder på samma trend har gjorts även i de andra nordiska länderna. Det kan delvis handla om ett modedefenomen. Obemannade solarier möjliggör att unga använder solarier utan övervakning och utan att föräldrarna vet om det. I Finland har man vid Strålsäkerhetscentralens tillsyn observerat att minderåriga unga besöker obemannade solarier utan att någon frågar efter deras ålder.

EU:s expertkommitté SCCP (Scientific Committee on Consumer Products) rekommenderade år 2006 i ett betänkande om solarier att unga under 18 år inte bör använda solarier, eftersom överdriven exponering för ultraviolett strålning särskilt i ung ålder ökar risken för melanom.

Världshälsoorganisationen (World Health Organization, WHO, 2003), EUROSkin (the European Society of Skin Cancer Prevention, 2001) och en brittisk expertorganisation (the British Committee on Medical Aspects of Radiation in the Environment, COMARE, 2009) har offentliggjort ställningstaganden där man rekommenderar att nationella åtgärder vidtas för att göra det förbjudet för personer under 18 år att använda solarium eller för att begränsa denna användning.

Generaldirektörerna för Finlands, Sveriges, Norges och Islands strålsäkerhetscentraler framförde år 2009 ett offentligt ställningstagande om att förbjuda att personer under 18 år använder solarium. Bakgrunden till ställningstagandet var å ena sidan att ultraviolett strålning i solarier uppgraderats till en karcinogen av första klass på initiativ av Internationella cancerforskningsorganisationen (IARC) och å andra sidan vetskapen om att ungas användning av solarium tydligt har ökat i Norden.

Enligt en undersökning som utförts på Island har den mångfaldiga ökningen av användningen av solarium sedan 1985 bland i synnerhet unga flickor sannolikt medfört att hudcancer som uppträder på bålén ökat kraftigt när dessa personer uppnått medelåldern.

Australiensisk forskning som bygger på sjukdomsfall stöder att den allmänna strålningsepidemiologiska principen om cancer och exponeringsålder tillämpas på solarier. Enligt denna princip är stråldoser som fåtts i

en tidig ålder farligare än exponering som sker i en senare ålder.

2.1 Lagstiftningen i vissa EU-länder och andra länder

Av de europeiska länderna har åtminstone Belgien, Spanien, Nederländerna, Lettland, Portugal, Frankrike, Tyskland, Litauen samt Skottland och Wales, som hör till Förenade kungariket, åren 1997—2010 stiftat nationella lagar som förbjuder personer under 18 år att använda solarier.

I Island är det sedan den 1 januari 2011 förbjudet för personer under 18 år att använda solarier. I Norge träder förbudet för personer under 18 att använda solarium i kraft den 1 juli 2012.

Som exempel från länder utanför Europa kan nämnas Australien, där sex av sju delstater har förbjudit användning av solarium för personer under 18 år.

3 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att till strålskyddslagen fogas en bestämmelse enligt vilken en verksamhetsutövare som tillhandahåller solarietjänster ska se till att personer under 18 år inte utsätts för ultraviolett strålning i solarium. I praktiken innebär detta att verksamheten vid solarier med s.k. självbetjäning måste omorganiseras så att det är möjligt att använda solarium endast då det finns personal på solarieplatsen och personalen i fortsättningen kan övervaka att personer under 18 år inte har möjlighet att använda solarium. Principen med s.k. personaltvång är dock möjlig att genomföra genom att personalen är på plats under en viss tid, om man under andra tider med hjälp av ändamålsenliga tekniska lösningar kan säkerställa att personer under 18 år inte använder solarier.

I propositionen föreslås dessutom att verksamhetsutövare som erbjuder solarietjänster ska vara skyldiga att för platsen där solarier används utse en ansvarig person som fyllt 18 år och är förtrogen med hur solarieapparater används och som ser till att kunderna ges handledning. Om en solarieplats är obemannad, ska verksamhetsutövaren se till att kunderna i det skedet när de köper solarietjänster

första gången får ändamålsenlig handledning innan tjänsterna börjar användas. En verksamhetsutövare ska dessutom hålla ändamålsenlig information om riskerna med ultraviolett strålning i solarium och hur man skyddar sig mot dessa risker synligt framlagd.

Under sina kontrollbesök enligt hälsoskyddslagen av att solarieplatser är hygieniska kunde hälsoskyddsmyndigheterna övervaka att personer under 18 år hindras tillträde till solarium och förpliktelserna att ge användarna handledning iakttas. Enligt förslaget ska till hälsoskyddslagen fogas en bestämmelse med stöd av vilken den kommunala hälsoskyddsmyndigheten får ta ut en avgift för de kontroller av solarieplatser som den utför.

Det föreslås att till strålskyddslagen fogas en straffbestämmelse som gäller förseelser mot ombesörjningsplikten att hindra personer under 18 år tillträde till solarium eller mot förpliktelserna att ge användarna handledning och hålla information synligt framlagd. Den föreslagna straffbestämmelsen är av förebyggande natur och effektiviserar uppfyllandet av verksamhetsutövarnas nya förpliktelser.

I lagen föreslås en övergångsbestämmelse enligt vilken verksamhetsutövare inom 36 månader från det att lagen har trätt i kraft ska iakttä de nya förpliktelserna om att utse en ansvarig person samt ombesörjningsplikten att se till att personer under 18 år inte har möjlighet att använda solarium. Verksamhetsutövare ska dock inom sex månader från det att lagen har trätt i kraft iakttä förpliktelserna att hålla information om riskerna med exponering för ultraviolett strålning i solarieapparater och om begränsning av exponeringen synligt framlagd.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2012.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Strålsäkerhetscentralen ska förnya myndighetsanvisningarna om användningen av solarium och informationsmaterialet om riskerna

med ultraviolett strålning vid användning av solarieapparater samt utarbeta informationsblad och anslag för solarieplatser. I de sistnämnda ska informeras om begränsningen enligt vilken personer under 18 år inte får använda solarium samt om riskerna med ultraviolett strålning och hur man skyddar sig mot dessa risker. Förnyandet av myndighetsanvisningarna och informationsmaterialet samt annan informationsverksamhet kan medföra smärre kostnader för myndigheterna.

Strålsäkerhetscentralen ska utarbeta ett modellformulär för inspektionsprotokollet över de kontrollpunkter som förutsätts i strålskyddslagen. Utarbetandet av modellformuläret och att låta trycka upp formulär medför smärre kostnader.

4.2 Företagsekonomiska konsekvenser

Verksamhetsutövare ska säkerställa att användarna av solarium på en solarieplats informeras om begränsningen som gäller användning av solarium av personer under 18 år samt ges ändamålsenlig information om användningen av solarieapparater och den inverkan ultraviolett strålning har.

Om en verksamhetsutövare anpassar sin affärsverksamhet för att ordna den övervakning som krävs i propositionen, kan även s.k. obemannade solarier fortsätta sin verksamhet efter den övergångsperiod som föreskrivs i lagen, om man på dessa solarieplatser tar i bruk en teknisk lösning med hjälp av vilken man med säkerhet kan fastställa att användarna av solarier inte är under 18 år. Verksamhetsutövarna för obemannade solarieplatser kan till tämligen små kostnader investera i anordningar för identifiering av personer, om anställandet av extra personal utgör ett orimligt hinder för att affärsverksamheten ska kunna fortsätta. Till exempel anordningar som fungerar med biometrisk kännetecken används i dagens läge i rätt så stor utsträckning bl.a. på gym och arbetsplatser.

4.3 Kommunalekonomiska konsekvenser

I samband med att de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna med stöd av hälso-

skyddslagen utför kontroller av solarieplatser kontrollerar de att verksamhetsutövarna iakttar de nya förpliktelserna.

För den kommunala sektorn håller det nu på att utformas ett sådant täckande kontrollsystem för miljö- och hälsoskyddet som baserar sig på tillräckligt stora enheter. Bestämmelser om detta finns i lagen om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet (410/2009). I 21 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) föreskrivs att en kommun inom kommunen ska ordna miljö- och hälsoskyddstjänster på det sätt som bestäms i lagen om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet. Bestämmelser om miljö- och hälsoskydd finns i hälsoskyddslagen (763/1994), livsmedelslagen (23/2006), kemikalielagen (744/1989), tobakslagen (693/1976), lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (75/2004) och veterinärvårdslagen (765/2009). I alla lagar som berör miljö- och hälsoskydd utövas betydande verkställande makt av en kommunal myndighet.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten övervakar på lokal nivå att solariumapparater är hygieniska. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten utför den kontroll av solarieplatser som krävs i strålskyddslagen i samband med att den utför kontrollbesök på solarieplatser med stöd av hälsoskyddslagen. Således medför kommunens hälsokontroll på lokal nivå synergieffekter vid tillsynen över verksamhetsutövarnas nya förpliktelser enligt strålskyddslagen. Genom förslaget till proposition utvidgas således kommunens uppgifter så att det nuvarande projektbaserade biståndet av Strålsäkerhetscentralen vid tillsynen över solarieplatser blir mera förpliktande. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska med stöd av strålskyddslagen utföra s.k. kombinerade kontroller av solarieplatser i samband med hygieninspektionen enligt hälsoskyddslagen.

Nya förpliktelser som förutsätter en effektiviserad tillsyn är begränsningen av tillträde för personer under 18 år till solarium och förpliktelserna att anteckna observationer av att kraven på att handledning ges och att information hålls synligt framlagd på solarieplatsen iakttagas samt förpliktelserna att ge anvisningar om hur brister ska rättas till.

Synergieffekterna enligt den offentliga sektorns produktivitetsmål kan uppnås genom att hälsoskyddsmyndigheten i ett särskilt inspektionsprotokoll antecknar observationerna som krävs i strålskyddslagen. För denna kontroll får kommunen med stöd av den föreslagna ändringen av hälsoskyddslagen ta ut en inspektionsavgift enligt den taxa som bestämts inom samarbetsområdet för miljö- och hälsoskyddet (eller undantagsvis av en kommun) och som dock inte får överstiga kostnaderna för arbetsinsatsen. Så kallade kombinerade kontroller får utföras, om det inom tillsynsenheten upplevs som ett ändamålsenligt förfarande med tanke på en förnuftig användning av resurser.

Vid ett kontrollbesök ska hälsoskyddsmyndigheten i inspektionsprotokollet anteckna uppgifter om säkerheten i solariet och ge verksamhetsutövaren en tidsfrist inom vilken eventuella brister ska rättas till. Hälsoskyddsmyndigheten ska lämna en kopia av inspektionsprotokollet eller motsvarande uppgifter till Strålsäkerhetscentralen. Strålsäkerhetscentralen följer upp att tidsfristen som den kommunala hälsoskyddsmyndigheten fastställt iakttagas och vidtar vid behov åtgärder enligt strålskyddslagen i ett ärende. På det här viset kan personresurserna inom den kommunala sektorn utnyttjas målinriktat utan att antalet arbetstimmar ökar nämnvärt.

Solarietjänster erbjuds även i kommunala simhallar och därmed används en kommuns personresurser i någon mån till att på kommunala solarieplatser verkställa verksamhetsutövarnas nya förpliktelser att ge kunderna handledning.

4.4 Konsekvenser för myndigheterna

Strålsäkerhetscentralen styr tillsynen enligt strålskyddslagen. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården styr den kommunala hälsoskyddsmyndighetens kontroller enligt hälsoskyddslagen av att solarieplatser är hygieniska. Strålsäkerhetscentralen och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan dock samarbeta vid styrningen av tillsynen. Strålsäkerhetscentralen kan tillsammans med Tillstånds- och till-

synsverket för social- och hälsovården vid behov handleda och bistå den kommunala hälsoskyddsmyndigheten när denna utför s.k. kombinerade kontroller med stöd av hälsoskyddslagen och strålskyddslagen.

I fortsättningen ska Strålsäkerhetscentralen och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården tillsammans bedöma, om de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna kan spara inspektionsprotokoll från kontrollbesök på solarieplatser eller motsvarande uppgifter i det gemensamma datasystemet för de centrala myndigheterna inom miljö- och hälsoskyddet, varifrån även Strålsäkerhetscentralen skulle få uppgifter om kontroller som utförts med stöd av strålskyddslagen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten behöver då inte separat lämna kopior av inspektionsprotokoll till Strålsäkerhetscentralen.

Genom att koncentrera myndighetsverksamheten kan man på lång sikt främja att solarier blir säkrare. I praktiken har de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna och Strålsäkerhetscentralen redan i flera år samarbetat vid tillsynen över solarieplatser. Genom propositionen skapas effektivare förutsättningar än för närvarande för myndighetstillsynen och för samarbetet mellan myndigheterna.

4.5 Hälsomässiga konsekvenser

Exponering för ultraviolett strålning ökar i princip alltid risken för hudcancer, men i synnerhet för barn är risken större. Det är dock inte ändamålsenligt att genom lagstiftning helt och hållet försöka eliminera den risk för hudcancer som ultraviolett strålning i solarium medför. Ett totalförbud skulle innebära att apparater som alstrar ultraviolett strålning i syfte att göra huden brun förbjuds. Exponering för ultraviolett strålning kan även ske på ordination av läkare för vård av vissa hudsjukdomar (t.ex. psoriasis), vid diagnostisering som utförs av läkare eller medicinsk forskning med ultraviolett strålning. Syftet med förslaget till proposition är att i ljuset av dagens vetenskapliga forskning se till att de men för hälsan som exponering medför är så obetydliga som möjligt.

Huden och ögonen är utsatta för ultraviolett strålning. Eftersom det är lätt att skydda ögonen, uppträder strålningens skadliga effekter oftast på huden. Att huden blir bränd är en direkt följd som framträder inom ett dygn, medan en degenerering av huden kräver upprepade exponeringar under en längre tid. Den allvarligaste konsekvensen för hälsan är att risken för hudcancer ökar, och här inverkar exponeringens omfattning och i synnerhet för stor exponering på en gång, dvs. att huden blir bränd särskilt i en tidig ålder.

I ultraviolett strålning i solarium finns mera långvågig s.k. UV-A-strålning än i naturligt solljus, men de skadliga effekterna av strålning i solarium och strålning från solen skiljer sig enligt nuvarande uppgifter inte från varandra. Av betydelse är dock att det i solarium i jämförelse med naturligt solljus är lättare att bestråla ett större hudområde. Dosen ultraviolett strålning som riktas mot hela kroppen i ett vanligt solarium där man kan sola två sidor samtidigt är 2–10 gånger större än den dos som fås från solen.

Utifrån djurförsök och epidemiologiska befolkningsundersökningar har man länge vetat att ultraviolett strålning är karcinogen för människan. År 2009 ändrade Internationella cancerforskningsorganisationen IARC bedömningen av hur skadlig ultraviolett strålning i solarium är: strålning i solarium höjdes till en karcinogen av klass 1 jämsides med strålning från solen.

Enligt en epidemiologisk metaanalys som IARC:s expertgrupp gjort medför regelbunden användning av solarium som inlett innan en person fyllt 35 år att den statistiskt signifikanta melanomrisken ökar med 75 procent. När alla åldersgrupper inkluderas är risken mindre, men även då statistiskt sett signifikant. EU:s vetenskapliga kommitté för konsumentprodukter SCCP bedömde i ett betänkande som den offentliggjorde år 2006 att risken för melanom för personer som regelbundet använder solarium ökar med 50 procent enligt den nyaste amerikanska forskningen.

Vid millennieskiftet utfördes under Strålsäkerhetscentralens ledning vid Kuopio universitet som lärdomsprov en enkät om finländarnas användning av solarium. Resultaten offentliggjordes 2000. Enligt undersök-

ningen hade 8,6 procent av finländarna under ett år använt solarium. Av dessa var hälften, dvs. 4,3 procent, aktiva användare som hade besökt solarium minst sex gånger under ett år. Enligt en ny undersökning som Finlands Cancerorganisationer lät utföra vid ingången av 2010 har befolkningens användning av solarium totalt sett minskat något, men den största riskgruppens, dvs. unga kvinnors, användning av solarium har inte ändrats. När de undersökningsresultat om aktiv användning som offentliggjordes 2000 som ett lärdomsprov samordnas med SCCP:s riskbedömning, kan man preliminärt dra slutsatsen att ultraviolett strålning i solarium årligen orsakar ungefär 20 fall av melanom och fyra därpå följande dödsfall.

Genom de nya förpliktelserna för verksamhetsutövare strävar man efter att bättre än förut förebygga att huden blir bränd samt den risk för cancer som användning av solarium orsakar. De nyaste forskningsrönen indikerar även tydligt att användningen av solarium framkallar beroende hos personer som använder solarium mycket. Även om solarernas nuvarande UV-doser på befolkningsnivå är obetydliga, påverkar man genom propositionen attityderna i fråga om hälsobeteende och medverkar till att det modedefenomen bland unga flickor där solbränna ses som ett ideal och som observerats i vissa länder och dess konsekvenser inte blir verklighet i Finland.

Avsikten med propositionen är att öka medvetenheten bland de kunder som använder solarium om den årliga övre gräns för maximivärdet för ultraviolett strålning som föreskrivs i social- och hälsovårdsministeriets förordning om begränsning av befolkningens exponering för icke-joniserande strålning och som uppnås genom ungefär 20 solariebesök per år. Medvetenheten borde särskilt ökas om att det är skadligt för hälsan att överskrida nämnda gräns och att skyddsåtgärder är nödvändiga för att minimera hälsoriskerna när solarium används.

Genom att påverka befolkningens hälsa i förebyggande syfte kan man på lång sikt dessutom minska kostnaderna för hälso- och sjukvården i form av ett minskat antal fall av cancer.

5 Utlåtanden

5.1 Beredningsskeden och utlåtanden

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet på initiativ av Strålsäkerhetscentralen.

Efter remissbehandlingen ordnades ett diskussionsmöte för organisationerna och verksamhetsutövarna vid ministeriet den 14 mars 2011. I diskussionsmötet deltog förutom representanter från social- och hälsovårdsministeriet och Strålsäkerhetscentralen även representanter från Centret för hälsofrämjande rf, Ympäristö- ja terveystien tekniikka ry, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Dermatologförening rf, Företagarna i Finland rf, Stubbe & Co Oy (Fresh Solarium Club), Asianajotoimisto Pekka Kivi Oy (Stubbe & Co Oy:s ombud), Oulun Solariumstudio Oy, Hyvä Kunto Oy och Wrange Oy.

Vid diskussionsmötet konstaterades särskilt följande

- enligt verksamhetsutövarnas bedömning är ungefär 5 procent av kunderna i solarier med självbetjäning under 18 år
- verksamhetsutövarna har förutom investeringarna i apparater förbundit sig till hyresavtal på 3—5 år när de hyr lokaler för solarieplatser med självbetjäning
- det bör redas ut om regeringens proposition kan genomföras genom enklare tekniska lösningar med hjälp av vilka en persons ålder kan säkerställas
- en tillräckligt lång övergångsperiod bör reserveras för verksamhetsutövarna för genomförandet av regeringens proposition
- en ny version av regeringens proposition utarbetas och organisationerna och verksamhetsutövarna hörs en gång till om den.

Förslaget till proposition har dessutom behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning (kuthane) den 27 september 2011.

5.2 Utlåtanden

Utlåtanden om förslaget till proposition har begärts av Strålsäkerhetscentralen, Strålsäkerhetsdelegationen, arbets- och näringsministeriet, justitieministeriet, finansministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och

hälsovården, Centret för hälsofrämjande rf, Institutet för hälsa och välfärd, Säkerhets- och kemikalieverket, Konsumentverket, dataombudsmannens byrå, regionförvaltningsverken, miljöcentralerna i Helsingfors, Tammerfors, Jyväskylä, Kuopio och Uleåborgs stad, Företagarna i Finland rf, Finlands näringsliv rf (EK), Cancerorganisationerna, Finlands Dermatologförening rf (SILY), Finlands Kommunförbund rf, Suomen Kunto- ja terveystuotakeskus ry, yhdistys SKY ry, Kuntien ympäristö- ja terveydensuojelualan tekniset ry, Stubbe & Co Oy, Fysioline Oy, Urheiluhallit Oy, Oulun Solariumstudio Oy och Wrangle Oy. Det kom in sammanlagt 29 utlåtanden.

Arbets- och näringsministeriet anser att det av propositionen tydligare ska framgå att det är fråga om ett förbud som det är möjligt att avvika från på medicinska grunder. Tillsynen över solarieplatser ska uttryckligen basera sig på strålskyddslagen. Dessutom ska det i strålskyddslagen tas in bestämmelser om inspektionsprotokoll och deras centrala innehåll.

Justitieministeriet anser att verksamhetsutövarnas förpliktelser ska preciseras i lagen. Till lagen ska även fogas en grundläggande bestämmelse om maximivärdena för exponering för icke-joniserande strålning. Att göra sådana försummelser där ansvariga personer enbart försummat att kontrollera någons ålder straffbara ska övervägas, eftersom verksamhetsutövare i sig redan kan straffas för förseelser mot förbudet mot exponering. Kontroll av ålder är enligt justitieministeriets synpunkt inte problematiskt med tanke på personuppgifter eller integritetsskyddet.

Finansministeriet konstaterar att om den uppgift som föreslås för kommunerna inte är förpliktande, får kommunerna inte statsandel för att fullgöra uppgiften. Typiska solarieplatser är bl.a. simhallar, vilket innebär att de föreslagna bestämmelserna om ansvariga personer även påverkar kommunernas personalplanering och personalkostnader. Finansministeriet anser att nya skyldigheter för kommunerna inte ska föreskrivas utanför rambeslutet om basserviceprogrammet och statsfinanserna. Om man genom propositionen utvidgar kommunernas uppgifter, förutsätter finansministeriet att propositionen be-

handlas i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården anser att det av lagförslaget tydligt ska framgå vilken myndighet som styr tillsynen över strålskyddslagen. Observationer i enlighet med strålskyddslagen ska enligt Valvira inte antecknas i inspektionsprotokollet enligt hälsoskyddslagen. Dessutom ska en detaljerad lista över vad som ska kontrolleras också tas in i lagen och inte bara i motiveringen.

Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) anser att de föreslagna bestämmelserna förbättrar konsumentssäkerheten. Dessutom medför den föreslagna enkla modellen för samarbete mellan Strålsäkerhetscentralen och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten synergieffekter vid tillsynen. I fråga om s.k. kombinerade kontroller har Tukes inom sitt eget verksamhetsområde gett kommunerna anvisningar om att kombinerade kontroller kan utföras, om det inom tillsynsenheten upplevs som ett ändamålsenligt förfarande med tanke på en förnuftig användning av resurser.

Konsumentverket anser att det är motiverat att begränsa kosmetiska solarietjänster, eftersom det är viktigare att trygga hälsan än att beakta faktorer som hänför sig till utseende. I sitt utlåtande betonar Konsumentverket särskilt att farorna inte över huvud taget nämns vid marknadsföringen av tjänsterna.

Dataombudsmannens byrå anser att lagförslaget i princip uppfyller konsekvenserna för och kraven på behandlingen av personuppgifter enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis. Dataombudsmannens byrå betonar dock att man i samband med detta inte ska stifta speciallagar i förhållande till personuppgiftslagen i fråga om biometrisk kännetecken. Lagstiftningen om identifiering och passerkontroll bör även vara teknologineutral, och identifiering och passerkontroll ska inte bindas vid en viss teknisk lösning.

Finlands Kommunförbund rf anser att det är viktigt att en avgift kan tas ut för tillsynen, och att det inte finns någon obligatorisk tillsynsskyldighet. De kommunala myndigheternas egentliga lagstadgade uppgifter bör inte utökas och ansvaret för tillsynen bör i sista hand ligga hos Strålsäkerhetscentralen.

Veterinärhygienikernas förening rf anser att man vid tillsynen över att verksamhetsutövarna iakttar de nya förpliktelserna kan uppnå synergieffekter, om tillsynen kombineras med tillsynen enligt hälsoskyddslagen eller eventuellt med konsument säkerhetstillsynen. Bestämmelser om att tillsynen är avgiftsbelagd bör dessutom tas in i strålskyddslagen.

Finlands Dermatologförening rf föreslår att användningen av solarium i medicinskt syfte som riktar sig till personer under 18 år utvidgas så att solarium kan användas av personer under 18 år förutom för vård av sjukdom även för diagnostisering och medicinsk forskning. Dessutom bör man i propositionen ta upp det huvudsakliga innehållet i den introduktion som en ansvarig person som är ändamålsenligt förtrogen med solarieapparaterna på en solarieplats får, introduktionens omfattning, kompetensen hos den som ger introduktionen och hur man uppvisar att introduktionen fått. Finlands Dermatologförening rf anser att det är ändamålsenligt att bestämmelserna i propositionen sätts i kraft snabbt.

Cancerorganisationerna anser att propositionen är motiverad, eftersom för stor exponering för ultraviolett strålning som barn betydligt ökar risken för melanom. Centret för hälsofrämjande rf anser att barn och unga som en sårbar grupp är i behov av skydd och omsorg. Ungas användning av solarietjänster ökar deras exponering för den ultraviolettera strålning som solarier alstrar och därmed risken för att insjukna i hudcancer. Genom propositionen ges personer som använder solarium även bättre möjligheter att skydda sig mot de eventuella skador solarier orsakar.

Finlands näringsliv rf (EK) anser att den ökade risken för hudcancer till följd av exponering för ultraviolett strålning i solarium jämfört med exponering för vanligt solljus är tämligen måttfull, varför det är motiverat att användningen av solarium begränsas endast i fråga om minderåriga personer och att det i fråga om andra personer räcker med information och handledning. Propositionen ökar verksamhetsutövarnas utgifter i någon mån och leder i praktiken till att obemannade so-

larieapparater som fungerar enligt principen om självbetjäning inte längre kan användas efter lagändringen, om det inte går att ordna så att förpliktelsen att handleda kunderna och förbudet mot att utsätta personer under 18 år för exponering iakttas på ändamålsenligt sätt. Övergångsperioden för lagens ikraftträdande bör vara betydligt längre.

Företagarna i Finland rf anser att förslaget är relativt betungande för små och medelstora företag inom branschen. De nya förpliktelserna som riktar sig till företagen borde ställas i samma proportion som t.ex. försäljning av tobaksprodukter. Det är motiverat att kontrollera en persons ålder i samband med köp av tjänster, men företagen kan inte vara skyldiga att ge hälsoupplysningar eller att genom oproportionerligt omfattande åtgärder övervaka den fortsatta användningen. En person ska ges handledning och personens ålder kontrolleras i samband med att medlemskort införskaffas, och inte separat vid varje besök. Den föreslagna övergångsperioden på sex månader för lagens ikraftträdande bör förlängas betydligt. Dessutom föreslås det att straffbestämmelsen slopas i lagförslaget.

Stubbe & Co Oy:s (Fresh Solarium Club) företrädare Asianajotoimisto Pekka Kivi Oy anser att de föreslagna begränsningarna medför att solarier med självbetjäning blir tvungna att upphöra med sin verksamhet. Att kräva att personal anställs ökar verksamhetsutövarnas utgifter betydligt. Övervakningen och handledningen av kunderna kan enligt Stubbe & Co Oy genomföras genom enklare åtgärder än de föreslagna, såsom fjärrövervakning (kameraförbindelse) och passerkort. Dessutom föreslås det att straffbestämmelsen slopas i lagförslaget.

Oulun Solariumstudio Oy anser att Finland bör bilda en enhetlig legislativ grund tillsammans med de övriga nordiska länderna eller alternativt genomföra ändringen med hjälp av enklare tekniska lösningar och spridning av information. Oulun Solariumstudio Oy anser att övergångsperioden i lagförslaget är alldeles för kort.

Anmärkningarna som förts fram i utlåtandena har beaktats i mån av möjlighet vid beredningen av propositionen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Strålskyddslagen

42 §. Exponering för strålning. Enligt förslaget ändras paragrafens rubrik så att den motsvarar det materiella innehållet i den föreslagna paragrafen. I paragrafen stadgas om exponering för icke-joniserande strålning. Paragrafens rubrik ändras till "Exponering för strålning" i stället för "Tillsynens omfattning".

I paragrafens 1 mom. hänvisas till 2 § och de krav som måste uppfyllas för att användning av strålning och annan verksamhet som medför exponering för strålning ska kunna godtas. Med stöd av denna materiella grundläggande bestämmelse som grundlagen förutsätter utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmelser om maximivärdena för befolkningsexponering för icke-joniserande strålning. Det föreslås att bemyndigandet att utfärda förordning flyttas från det nuvarande 43 § 1 mom. och blir 1 mom. i paragrafen. Det föreslås att ordalydelsen i bemyndigandet att utfärda förordning preciseras så att i stället för att "fastställas" av social- och hälsovårdsministeriet ska närmare bestämmelser om maximivärdena utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Enligt det föreslagna 2 mom. i paragrafen gäller vad som i 6 kap. bestäms om produkt-säkerhet och strålningsmätningar och i 7 kap. om strålningsalstrande apparater inte apparater som alstrar icke-joniserande strålning, om den exponering för strålning som de orsakar uppgår till högst en tiondel av de maximivärden som fastställts i social- och hälsovårdsministeriets förordning som utfärdats med stöd av 1 mom. Hänvisningen i 2 § i förordningen om tillsyn över icke-joniserande strålning (1306/1993) till maximivärdena som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet överförs således till lagen på det sätt som förutsätts i grundlagen. Det är fråga om en precisering av begränsningen av tillsynen och den har en principiell offentlighetsrättslig betydelse.

Det föreslås att nuvarande 44 § 2 mom. delvis överförs till paragrafens 3 mom. Enligt momentet stadgas särskilt om apparater som alstrar icke-joniserande strålning och ultraljud och som används i arbete. Bestämmelser om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård och om vidtagande av sådana av läkare ordinerade åtgärder som medför exponering för icke-joniserande strålning fogas dessutom till paragrafen som helheter som det föreskrivs särskilt om.

43 §. Förebyggande av de men för hälsan som erbjudande av solarietjänster medför. Enligt förslaget ändras paragrafens rubrik så att den motsvarar det materiella innehållet i den föreslagna paragrafen. Som rubrik föreslås "Förebyggande av de men för hälsan som erbjudande av solarietjänster medför" i stället för den nuvarande "Fastställande av maximivärden för exponering för strålning".

Enligt förslaget fogas till 1 mom. i paragrafen en materiell grundläggande bestämmelse om begränsning av erbjudande av solarietjänster som medför hälsorisker för befolkningen.

Det föreslås att i paragrafens 2 mom. föreskrivs om verksamhetsutövarens ombesörjningsplikt att hindra personer under 18 år från att använda solarium. Enligt momentet ska en verksamhetsutövare som tillhandahåller solarietjänster se till att personer under 18 år inte utsätter sig för ultraviolett strålning i solarium.

I förslaget till proposition används på finska det moderna yttrycket "toiminnanharjoittaja", fastän man i definitionen på yrkesutövare enligt 13 § har särskrivit "toiminnanharjoittaja". I samband med totalreformen av lagen ska det sammansatta ordet "toiminnanharjoittaja", som är vedertaget annanstans i lagstiftningen, dock tas i bruk i hela lagen. Detta inverkar inte på den svenska språkdräkten.

Det föreslås att i paragrafens 3 mom. föreskrivs om undantag från begränsningen enligt 2 mom. Förhindrandet av tillträde för personer under 18 år till solarium gäller inte exponering som sker på ordination av läkare för vård av sjukdom, diagnostisering eller medicinsk forskning med ultraviolett strål-

ning. Vid diagnostisering kan det vara nödvändigt att utsätta patienter, även minderåriga, för tester eller exponeringsprov med ultraviolett strålning för att diagnostisera en sjukdom eller hitta en lämplig dos för vård med ultraviolett strålning. Undersökningar där effekten av ultraviolett strålning reds ut kan ibland vara nödvändiga att utföra även på minderåriga.

44 §. Användning av solarieapparater. Enligt förslaget ändras paragrafens rubrik så att den motsvarar det materiella innehållet i den föreslagna paragrafen. Som rubrik föreslås "Användning av solarieapparater" i stället för den nuvarande "Bemyndigande att utfärda förordning".

Det föreslås att paragrafens nuvarande 1 mom. slopas. Enligt det utfärdas närmare stadganden om tillsynen över icke-joniserande strålning genom förordning. Avsikten är inte att genom förslaget till proposition ändra bestämmelserna om tillsyn, och därför förblir den nuvarande förordningen om tillsyn över icke-joniserande strålning i kraft enligt lagens övergångsbestämmelse, även om bestämmelsen i 44 § 1 mom. om bemyndigande att utfärda nämnda förordning slopas när lagen träder i kraft. Bestämmelserna om tillsyn ska utvärderas särskilt i samband med den totalreform av strålskyddslagen som ska genomföras under de närmaste åren.

Enligt det 1 mom. som föreslås i stället för paragrafens nuvarande 1 mom. ska verksamhetsutövare för platsen där en solarieapparat som upplåts åt allmänheten används utse en ansvarig person som fått ändamålsenlig introduktion i hur apparaten fungerar och som vid behov ger kunderna handledning i hur ögonen ska skyddas och i annan säker användning av apparaten samt övervakar att personer under 18 år inte har möjlighet att använda solarieapparaten. Det kan finnas en eller flera ansvariga personer beroende på omfattningen av en solarieplats verksamhet. Minst en ansvarig person ska finnas på plats under en solarieplats öppettid. Av ansvariga personer krävs inte att de har mer än baskunskaper för att de ska få ge kunderna handledning i hur en solarieapparat används. En ansvarig person ska ha fyllt 18 år.

Det hör till arbetsgivarens uppgift att med stöd av sin arbetsledningsskyldighet se till att den ansvariga personen kan använda tidsinställningen på en solarieapparat, instruera kunderna som använder solarietjänster hur de ska skydda ögonen samt vid behov kontrollera åldern på en person som använder solarietjänster. Arbetsgivaren kan vid behov ordna utbildning för de ansvariga personerna för att instruera dem i dessa uppgifter. Handledningen som den ansvariga personen ger är särskilt nödvändig då en person kommer till ett solarium för första gången eller om en person själv är oförmögen att använda en solarieapparat. Om en solarieplats är en s.k. obemannad solarieplats, ska verksamhetsutövaren se till att man när kunderna köper solarietjänster första gången säkerställer att kunderna uppnått myndighetsåldern och att de får ändamålsenlig handledning innan tjänsterna senare börjar användas självständigt på solarieplatser med självbetjäning. Det är särskilt viktigt att ge instruktioner om hur man skyddar ögonen och använder tidsinställningen.

Det föreslås att paragrafens nuvarande 2 mom. slopas. Enligt det kan en verksamhetsutövare genom förordning åläggas att utse en föreståndare som ansvarar för säkerheten vid användning av strålning för användningen av en apparat som alstrar icke-joniserande strålning när det gäller att trygga säkerheten i anslutning till apparatens egenskaper och driftsförhållanden. I fråga om apparater som alstrar icke-joniserande strålning, inklusive solarieapparater, har bestämmelsen om utseende av en föreståndare i praktiken visat sig vara en s.k. död bokstav i lagen.

En solarieapparat får användas endast, om minst en ansvarig person befinner sig på solarieplatsen. I gym med passerkort ska dörarna till solariet stängas eller tillträdet till apparaterna avgränsas med t.ex. skärmar, om behörig personal inte finns på plats. Alternativt kan även strömmen kopplas bort från solarielamporna så att apparaterna inte kan användas, om inte sakkunnig personal finns på plats.

Enligt det nya 2 mom. som föreslås i paragrafen ska information om riskerna med att exponeras för ultraviolett strålning från strålningsalstrande apparater och om begränsning

av sådan exponering finnas synligt framlagd i särskilda informationsblad eller på anslag. Den ansvariga personen kan dessutom vid behov ge samma information muntligen, om någon frågar honom eller henne.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket åldern på personer som använder solarieapparater inte behöver kontrolleras på solarieplatser där det inte regelbundet finns personal på plats, om inträdet till solarieplatsen och tillträdet till en solarieapparat kan ordnas på ett sådant tekniskt ändamålsenligt sätt att man med säkerhet kan fastställa att personer under 18 år inte har möjlighet att använda apparaten. Ett exempel på en säker teknisk lösning anses vara att kunderna registreras och således ges en personlig rätt att passera. Enligt den föreslagna lösningsmodellen startar solarieapparaterna, när en kund identifieras med hjälp av en personlig identifikation.

En lösning där det enda som krävs för att apparater ska kunna användas är uppvisande av passerkort som beviljats personer som har uppnått myndighetsåldern kan inte anses vara tillräcklig för att med säkerhet fastställa en persons identitet, eftersom sådana passerkort kan användas även av andra personer än dem som korten beviljats.

En solarieplats kan vara bemannad några timmar varje dag, då kunderna kan registrera sig och förnya sina periodkort. Under andra tider har registrerade kunder möjlighet att besöka solarieplatsen genom användningsrätt som baserar sig på att deras identitet fastställts med säkerhet.

44 a §. Tillsyn över solarieapparater. Det föreslås att till strålskyddslagen fogas en ny 44 a §, där det föreskrivs om myndigheternas skyldighet att samarbeta vid tillsynen över solarieapparater.

I paragrafens 1 mom. föreslås att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Strålsäkerhetscentralen ska ha rätt att av varandra få sådana behövliga uppgifter om verksamhetsutövare som gäller tillsynen över solarier. I fråga om personuppgifter gäller rätten att få uppgifter endast nödvändiga uppgifter.

I 2 mom. i paragrafen föreslås att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i sam-

band med tillsynen enligt hälsoskyddslagen kontrollerar att verksamhetsutövarnas förpliktelser som föreskrivs i 43 § 2 mom. och 44 § i denna lag iakttas. Olika tjänsteinnehavare kan delta i s.k. kombinerade kontroller som utförs med stöd av dessa två lagar. I det modellformulär för inspektionsprotokollet som Strålsäkerhetscentralen utarbetat antecknas de observationer som gjorts vid en kontroll samt de anvisningar som en verksamhetsutövare getts om hur en observerad brist eller försummelse ska rättas till på det sätt som föreskrivs i hälsoskyddslagen. Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens befogenheter är begränsade till att fylla i inspektionsprotokollet.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska av inspektionsprotokollet framgå följande uppgifter:

1) att en solarieapparat placerats eller dess användning förhindras så att personer under 18 år inte kan använda apparaten utan att personalen märker det,

2) att den ansvariga person som avses i 44 § 1 mom. är på plats,

Att den ansvariga person som avses i 2 punkten är på plats kan konstateras t.ex. med hjälp av solarieplatsens listor över arbetspass. Av dessa listor framgår arbetstagarnas namn och vilka uppgifter och arbetstider de har.)

3) att kunderna ges instruktioner om hur solarium används,

I 3 punkten avses att kunderna ges instruktioner av teknisk natur om hur solarium ska användas.

4) att information om riskerna med att exponeras för ultraviolett strålning i solarieapparater och om begränsning av sådan exponering finns synligt framlagd i en solarieapparats omedelbara närhet,

5) att kundernas ögon skyddas (ögonskydd),

6) att solarieapparaten har en tidsinställning,

7) solarieapparatens namn och typ (anbringade på apparaten), och

8) solarielampornas namn och typ.

Enligt det föreslagna 3 mom. kontrollerar den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att personer under 18 år har hindrats tillträde till en solarieapparat på ett sådant tekniskt ändamålsenligt sätt som avses i 44 § 3 mom.

På obemannade solarieplatser med självbetjäning ska verksamhetsutövaren se till att man när kunderna första gången köper solariejänster säkerställer att kunderna har uppnått myndighetsåldern och att de får ändamålsenlig handledning innan tjänsterna senare börjar användas självständigt på solarieplatser med självbetjäning. Det är särskilt viktigt att innan solarium börjar användas ges handledning i hur man skyddar ögonen och använder tidsinställningen.

44 b §. Inspektionsprotokoll och korrigering av brister eller försummelser.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten föra protokoll över de kontroller som avses i 44 a §. I protokollen ska antecknas de observationer som gjorts vid en kontroll samt de föreskrifter som meddelats verksamhetsutövaren med stöd av 51 § 1 mom. i hälsoskyddslagen.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten lämna en kopia av inspektionsprotokollet eller motsvarande uppgifter till Strålsäkerhetscentralen. Kopian av inspektionsprotokollet får även lämnas elektroniskt. Verksamhetsutövaren ska meddela Strålsäkerhetscentralen att bristerna eller förseelserna har avhjälpits inom den utsatta tid som anges i den föreskrift som avses i 1 mom.

Övervakningsinformation som gäller miljö- och hälsoskyddet sparas för närvarande i den form som myndigheterna inom miljö- och hälsoskyddet gemensamt avtalat om i ett elektroniskt datasystem, varifrån de centrala myndigheterna kan hämta den information de vill ha. Även kontroller som avses i 44 a § i strålskyddslagen kan i framtiden tas med i det elektroniska datasystemet. Dessutom får Strålsäkerhetscentralen vid behov tillsammans med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ge handledning och råd till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i dennas kontrollverksamhet.

I paragrafens 3 mom. föreslås att hälsoskyddsmyndigheten får meddela en brist eller försummelse som den observerat direkt till Strålsäkerhetscentralen, om korrigeringen av bristen eller försummelsen kräver att en verksamhetsutövare vidtar andra åtgärder än de som avses i 2 mom. Strålsäkerhetscentra-

len får med stöd av 54 § i strålskyddslagen meddela föreskrifter om att brister eller försummelser ska rättas till eller, om bristerna är allvarliga, med stöd av 55 § i strålskyddslagen besluta att verksamheten ska avbrytas eller begränsas. Verksamheten kan avbrytas eller begränsas om plötslig fara för hälsan hotar, t.ex. om en solarieapparats lampor strider mot föreskrifterna.

61 §. Strålskyddsförseelse. Det föreslås att 1 mom. 1 punkten i paragrafen preciseras så att förutom att uppsåtligen eller av oaktsamhet försumma att söka säkerhetstillstånd för användning av icke-joniserande strålning enligt denna lag, fogas till punkten som nya rekvisit för strålskyddsförseelse att försumma förpliktelser som grundar sig på denna lag och som gäller uppvisande för kontroll av platsen där strålning används, strålningsapparaten eller en del av den. Förpliknelsen att uppvisa för kontroll kan basera sig på en bestämmelse som utfärdats med stöd av strålskyddslagen (t.ex. radio- och radaranläggningar med högeffekt samt s.k. showlaser; förordningen om tillsyn över icke-joniserande strålning, 4 §) eller en föreskrift som Strålsäkerhetscentralen meddelat. Skyldigheten åläggs vanligen i inspektionsprotokollet när man vid en kontroll enligt 53 § i strålskyddslagen konstaterar så allvarliga brister att det krävs en ny kontroll för att säkerställa att åtgärderna som vidtagits för att rätta till bristerna kan godkännas.

Trots att det föreslås att ordalydelsen i 2—5 och 8 punkten i paragrafen preciseras, förblir det materiella innehållet i dem oförändrat. Dessutom ändras de nuvarande punkterna 3—6 i paragrafen i stigande ordningsföljd (från lägsta till högsta) utifrån paragrafnumren på de bestämmelser som föreslås bli straffbara. I punkt 3 preciseras hänvisningarna till 14 b § i denna lag.

Den nuvarande 6 punkten blir en ny 8 punkt. Det föreslås att till den nya 6 punkten fogas en gärningsbeskrivning enligt vilken den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ombesörjningsplikten enligt 43 § 2 mom. att hindra tillträde för personer under 18 år till solarieapparater kan dömas till straff för strålskyddsförseelse.

Enligt förslaget fogas till den nya 7 punkten en gärningsbeskrivning enligt vilken den

som uppsåtliga eller av oaktsamhet bryter mot förpliktelsen enligt 44 § 1 mom. att ge kunderna handledning eller förpliktelsen enligt 44 § 2 mom. att hålla information synligt framlagd kan dömas till straff för strålskyddsförseelse.

Terminologin i den föreslagna straffbestämmelsen moderniseras så att det i gärningsbeskrivningen i de flesta fall föreskrivs om att "bryta mot förpliktelsen", i stället för att "försumma" eller att "underlåta att iaktta".

De straffbestämmelser som föreslås i fråga om förseelser mot bestämmelserna om verksamhetsutövarnas nya förpliktelser och de straffbestämmelser som för närvarande finns i lagen och som enligt förslaget ska preciseras är till sin natur förebyggande. Att straffbestämmelserna fogas till lagen effektiviserar verksamhetsutövarens ombesörjningsplikt att hindra minderåriga från att använda solarium samt uppfyllandet av verksamhetsutövarnas förpliktelser att ge personer som använder solarium handledning. I övrigt ändras momentet inte.

En bestämmelse om vilka gärningar som kan anses ringa, och enligt vilken åtal för förseelsen inte behöver väckas eller straff dömas ut, om gärningen med hänsyn till omständigheterna är ringa tas enligt förslaget in som nytt 2 mom. i paragrafen. Momentet ersätter termen "väsentligt" i det nuvarande 1 mom. enligt vilket en verksamhetsutövare kan dömas till straff, om denna väsentligt bryter mot de förpliktelser som avses i denna paragraf.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelse. Enligt 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen innehåller lagen en sedvanlig övergångsbestämmelse enligt vilken lagen avses träda i kraft den 1 juli 2012.

Som 2 mom. i paragrafen föreslås en stegvis övergångsperiod för uppfyllandet av verksamhetsutövarnas förpliktelser. En verksamhetsutövare ska på en solarieplats senast inom 36 månader från det att denna lag har trätt i kraft uppfylla förpliktelserna som avses i 44 § 1 och 3 mom. att utse en ansvarig person, ge handledning och vid behov kontrollera åldern på en person.

En verksamhetsutövare ska dock senast inom sex månader från det att denna lag har trätt i kraft uppfylla förpliktelserna som avses

i 44 § 2 mom. att hålla ändamålsenlig information om riskerna med exponering för ultraviolett strålning i solarieapparater och om begränsning av denna exponering synligt framlagd på platsen där en solarieapparat används.

Enligt 3 mom. i den föreslagna paragrafen får dock 61 § 6 och 7 punkten i lagen tillämpas tidigast efter de övergångsperioder som avses i 2 mom.

Enligt 4 mom. i den föreslagna paragrafen förblir förordningen om tillsyn över icke-joniserande strålning (1306/1993) och social- och hälsovårdsministeriets förordning om begränsning av befolkningens exponering för icke-joniserande strålning (294/2002) dock i kraft tills något annat föreskrivs.

Enligt paragrafens 5 mom. får åtgärder som krävs för verkställigheten av lagen vidtas innan lagen träder i kraft.

1.2 Lagen om ändring av 50 § i hälsoskyddslagen

Det föreslås att till 50 § 3 mom. i hälsoskyddslagen fogas en ny 5 punkt enligt vilken kommunen av verksamhetsutövare får ta ut en avgift för en kontroll som utförts med stöd av 44 a § i strålskyddslagen.

Enligt lagens ikraftträdandebestämmelse avses lagen träda i kraft den 1 januari 2012. Åtgärder som krävs för verkställigheten av lagen får vidtas innan lagen träder i kraft.

Enligt lagens övergångsbestämmelse tillämpas 50 § 3 mom. 5 punkten i lagen dock först efter de övergångsperioder som föreskrivs i 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av strålskyddslagen (/). Kontrollerna som avses i 44 a § i strålskyddslagen får utföras efter det att verksamhetsutövarna börjat uppfylla sina förpliktelser i och med att de stegvisa övergångsperioderna (6 och 36 månader) har löpt ut. Efter dessa övergångsperioder har en kommun rätt att enligt en taxa som kommunen har godkänt ta ut en avgift för utförda kontroller. Eftersom kontrollerna enligt strålskyddslagen utförs med stöd av hälsoskyddslagen, kan avgifterna som tas ut för tillsynen enligt strålskyddslagen dock inte följas upp särskilt, utan de ingår i kommunerna i avgifterna som flutit in för tillsynen över hälsoskyddet.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Ministeriet kan med stöd av lag utfärda förordningar av tekniskt karaktär och mindre betydelse, om det genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individers rättigheter och skyldigheter.

I 42 § 1 mom. i förslaget till proposition om ändring av strålskyddslagen föreslås att närmare bestämmelser om maximivärdena för befolkningens exponering för icke-joniserande strålning utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriets förordning om begränsning av befolkningens exponering för icke-joniserande strålning (294/2002) har utfärdats med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som ingår i det nuvarande 43 § 1 mom. och som enligt förslaget ska flyttas till 42 § 1 mom. Bemyndigandet att utfärda förordning preciseras så att bestämmelser om maximivärdena för exponering utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet i stället för att som för närvarande "fastställas" av social- och hälsovårdsministeriet.

I förslaget till proposition om ändring av strålskyddslagen föreslås att i 44 § slopas det nuvarande 1 mom. enligt vilket närmare bestämmelser om tillsynen över icke-joniserande strålning utfärdas genom förordning. De förordningar som utfärdats med stöd av de nämnda bemyndigandena som enligt förslaget till proposition ska flyttas eller slopas förblir dock i kraft, och det föreskrivs särskilt om detta i lagens övergångsbestämmelse.

3 Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

Lagen om ändring av strålskyddslagen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2012. Åtgärder som krävs för verkställigheten av lagen får vidtas innan lagen träder i kraft.

En verksamhetsutövare ska senast inom 36 månader efter det att denna lag har trätt i kraft uppfylla förpliktelseerna enligt 44 § 1 mom. att utse en ansvarig person, ge hand-

ledning och vid behov kontrollera åldern på en person. Dessutom ska verksamhetsutövarna inom sex månader från lagens ikraftträdande uppfylla förpliktelseerna som avses i 44 § 2 mom. att ge handledning och hålla information synligt framlagd.

Lagen om ändring av 50 § i hälsoskyddslagen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2012.

De kontroller som avses i 44 a § i strålskyddslagen får utföras efter det att verksamhetsutövarna börjat fullgöra sina förpliktelser i och med att de stegvisa övergångsperioderna (6 och 36 månader) har löpt ut.

Enligt ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av hälsoskyddslagen tillämpas 50 § 3 mom. 5 punkten i lagen först efter de övergångsperioder som föreskrivs i 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen, varvid en kommun har rätt att enligt en taxa som den godkänt ta ut en avgift för utförda kontroller.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av lagarna får vidtas innan lagarna träder i kraft.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Syftet med ändringen är att begränsningen av användningen för att hindra att personer under 18 år exponeras för ultraviolett strålning i solarium ska motsvara kraven i grundlagen och att bestämmelserna ska tas in i lagen.

Enligt 7 § i grundlagen har alla rätt till personlig frihet, integritet och trygghet. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade.

Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas enligt 10 § 1 mom. i grundlagen genom lag. Grundlagsutskottets tolkningspraxis har varit att lagstiftarens handlingsutrymme begränsas dels av den här bestämmelsen, dels av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i samma moment som skyddet för privatlivet. På det hela taget handlar det om att lagstiftaren måste tillgoda denna rätt på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. För skyddet av personuppgifter har utskottet ansett det viktigt att det i lag

åtminstone ingår bestämmelser om målet med registreringen, vad de berörda personuppgifterna innehåller, tillåtna användningsändamål inklusive rätt att lämna ut dem, hur länge uppgifterna ska lagras i personregister och de registrerades rättssäkerhet. Dessutom ska regleringen av dessa faktorer på lagnivå vara heltäckande och detaljerad (se t.ex. GrUU 11/2008 rd, s. 3/I, och där nämnda utlåtanden).

Enligt 44 § 1 mom. i propositionen får den av verksamhetsutövaren utsedda ansvariga personen vid behov begära att en person uppvisar ett intyg för att utreda att personen inte är under 18 år. På obemannade solarieplatser kan man använda anordningar för identifiering av personer för att säkerställa att en kund har uppnått myndighetsåldern. Kontroll av personuppgifter och användning av anordningar för identifiering av personer ska bedömas med tanke på den personliga integriteten som tryggas i 7 § i grundlagen och det tryggande av privatliv och skydd för personuppgifter som föreskrivs i 10 § i grundlagen. Genom att kontrollera personuppgifter samt genom att använda de anordningar för identifiering av personer som avses i 43 § 3 mom. kan man i enlighet med propositionens syfte säkerställa att personer under 18 år inte använder solarietjänster.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är det även särskilt viktigt med hänsyn till skyddet för privatlivet och personuppgifter att se till att uppgifter av detta slag skyddas för obehörig användning (GrUU 27/2005 rd, s. 3/II, se även GrUU 14/2009 rd).

Enligt den nya 44 a § som fogas till strålskyddslagen ska uppgifter som utbyts vara behövliga. Dessutom får de kommunala hälso- och sjukvårdsmyndigheterna samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och Strålsäkerhetscentralen trots bestämmelserna om sekretess sinsemellan utbyta nödvändiga personuppgifter som gäller verksamhetsutövarna. I grundlagsutskottets tolkningspraxis har det ansetts att i friare lagstiftningssammanhang mellan myndigheterna av det slag som avses i 44 a § är en förutsättning för utlämning av personuppgifter att uppgifterna ska vara nödvändiga i något hänseende (t.ex. GrUU 17/2007 rd). Bestämmelserna om utlämning av personuppgifter är till denna del

inte problematiska med tanke på skyddet för medborgarnas personuppgifter.

I 15 § i grundlagen föreskrivs om egendomsskydd. Propositionen påverkar inte automatiskt ägarförhållandena i fråga om obemannade solarier med självbetjäning. Grundlagsutskottet har när det granskat övergångsbestämmelser fäst uppmärksamhet vid bl.a. i vilket läge näringsidkarna på goda grunder kan förvänta sig att lagstiftningen ska vara oförändrad (GrUU 41/2010 rd, GrUU 31/2006 rd, s. 4/II, GrUU 56/2005, s. 2/II). Erbjudandet av solarietjänster är redan nu föremål för begränsningar och myndighetstillsyn. Dessutom har det kommit nya forskningsrön om den inverkan på hälsan användningen av solarium har, vilket innebär att näringsidkarna inte på goda grunder kan anta att lagstiftningen förblir oförändrad.

Om en verksamhetsutövare utser en ansvarig person som ansvarar för användningen av solarieapparater och som ger kunderna handledning i hur apparaterna ska användas och hindrar minderåriga från att använda solarium, betyder det inte att apparaterna blir olönsamma för ägaren. Alternativt kan i synnerhet verksamhetsutövarna för obemannade solarieplatser uppfylla de föreslagna nya förpliktelserna till tämligen små kostnader genom att investera i anordningar för identifiering av personer med hjälp av vilka man med tanke på övervakningen med tillräcklig säkerhet kan fastställa att personer under 18 år inte använder solarieapparater.

Om verksamhetsutövaren inte uppfyller de nya förpliktelserna enligt förslaget till proposition, har verksamhetsutövaren dock möjlighet att använda apparaterna under övergångsperioden på 36 månader på ett sätt som inbringar vinst, vilket beräknat som helhet utgör en tillräcklig kompensation för de företagsekonomiska förluster och kostnader ikraftträdandet av begränsningarna orsakar. Denna tidsperiod kan anses vara tillräcklig för att amortera investeringarna i apparater via avskrivningar.

Verksamhetsutövarna förbinder sig vanligen till hyresavtal på 3–5 år när de hyr lokaler för obemannade solarier. Den föreslagna övergångsperioden kan anses tillräcklig även med tanke på avslutande av hyresavtal i och med att verksamhetsutövarna länge har varit

medvetna om det huvudsakliga innehållet i och syftet med förslaget till proposition. Det föreslås därför att ingen ersättning betalas ut till ägarna av solarieapparater.

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näringsområde som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har ansett att huvudregeln enligt grundlagen är näringsfrihet. Förslaget måste därmed bedömas med hänsyn till de allmänna kriterierna för begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt med avseende på om bestämmelserna är godtagbara och proportionella. Begränsningen avser att främja befolkningens hälsa och förhindra hälsorisker. Det finns således godtagbara grunder för ett förbud om man ser till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Men en begränsning är inte helt problemfri med avseende på proportionalitetskravet. En begränsning eller ett förbud är tillåtet om en hälsofara inte kan motverkas med metoder som i mindre omfattning ingriper i näringsfriheten (GrUU 37/2005 rd). Även om begränsningen påverkar näringsverksamheten som idkas av dem som erbjuder solarietjänster i och med att dessa företags klientel begränsas, utgör skyddandet av minderåriga för de men för hälsan som solarier medför i ljuset av den nyaste vetenskapliga forskningen en godtagbar och vägande grund för de föreslagna bestämmelserna om begränsning av näringsfriheten.

Enligt 19 § i grundlagen ska statsmakten främja befolkningens hälsa. Syftet med propositionen är att minimera de eventuella men för hälsan som solarier orsakar. Genom propositionen förbättras särskilt ställningen för unga och barn under 18 år, så att dessa som en s.k. utsatt konsumentgrupp som behöver särskilt skydd inte i onödan utsätts för strålning i solarium. Största risken är sett ur folkhälsoperspektiv att den mest elakartade formen av hudcancer, dvs. melanom, ökar. Överdriven exponering för ultraviolett strålning, särskilt att huden blir bränd i en tidig ålder, ökar risken för melanom. Även risken för att få basalcancers eller skivepitelcancer ökar. Risken att få melanom är även större särskilt bland personer vars hud är känslig för strålning (hudtyp 1 eller 2). Risken är

även större när den som utsätts för exponering har många födelsemärken eller några elakartade födelsemärken som klassas som dysplastiska nevi, dvs. så kallade atypiska födelsemärken, eller när den som exponeras har genetiska anlag för att få melanom. Även medvetenheten om hur solarietjänster används på ett säkert sätt bör ökas, eftersom exponering som sker alltför ofta ökar risken för att huden blir bränd och därmed på lång sikt även risken för att få hudcancer. Det är med tanke på främjande av befolkningens hälsa motiverat att begränsa användningen av de solarieapparater som ska installeras på obemannade solarieplatser så att en apparat startar högst en gång per dygn med en registrerad kunds personuppgifter.

I 6 § 2 mom. i grundlagen finns bestämmelser om medborgarnas jämlikhet. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av bl.a. ålder. Eftersom för stor exponering i solarium som minderårig ökar risken för att senare utveckla melanom mera än exponering i en senare ålder, är det motiverat att begränsa kosmetisk användning av solarietjänster för personer under 18 år. Dessutom är det ändamålsenligt att den ansvariga person som ger kunderna handledning och ser till att personer under 18 år inte utsätter sig för exponering i solarium också själv är en person som har fyllt 18 år. Motsvarande bestämmelser om att personer som erbjuder eller säljer tjänster ska ha uppnått myndighetsåldern finns i tobaks-, alkohol- och lotterilagstiftningen.

Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen (RP 1/1998 rd) ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras i lag, om deras uppgifter omfattar betydande utövning av offentlig makt. Med det i bestämmelsen använda uttrycket "de allmänna grunderna" avses närmast enhetens namn, bransch och huvudsakliga uppgifter. Uppgifterna som hänförs sig till Strålsäkerhetscentralens tillsyn ska definieras närmare i lagen. Det är dock inte ändamålsenligt att genom förslaget till proposition förnya bestämmelserna om tillsyn. Därför förblir den nuvarande förordningen om tillsyn över icke-joniserande strålning i kraft enligt lagens övergångsbestämmelse, även om det nuvarande bemyndigandet i 44 § 1 mom. att utfärda nämnda för-

ordning slopas när lagen träder i kraft. Det är dock nödvändigt att särskilt utvärdera bestämmelserna om tillsynen över strålning i samband med den totalreform av strålskyddslagen som ska genomföras under de närmaste åren.

Om antalet obemannade solarietjänster ökar, blir det lättare för minderåriga att besöka solarium. Med tanke på en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna är förslagen med stöd av vad som föreslås ovan proportionerliga och motiverade för att skyd-

da personer under 18 år och även konsumenter som är äldre än detta för de men för hälsan som användning av solarium medför. Propositionen främjar folkhälsan och de begränsningar den innebär är resultatet av ett tungt vägande samhälleligt behov.

Regeringen anser därför att den föreslagna lagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***1.****Lag****om ändring av strålskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strålskyddslagen (592/1991) 42—44 och 61 §, av dem 61 § sådan den lyder i lagarna 418/2002 och 1179/2005, samt
fogas till lagen nya 44 a och 44 b § som följer:

11 kap.

43 §

Icke-joniserande strålning

Förebyggande av de men för hälsan som erbjudande av solarietjänster medför

42 §

Exponering för strålning

Solarietjänster får inte tillhandahållas befolkningen på ett sätt som medför men för hälsan.

Bestämmelser om de krav som måste uppfyllas för att användning av strålning och annan verksamhet som medför exponering för strålning ska kunna godtas finns i 2 §. Närmare bestämmelser om maximivärdena för befolkningens exponering för icke-joniserande strålning utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Verksamhetsutövare som tillhandahåller solarietjänster ska se till att personer under 18 år inte utsätter sig för ultraviolett strålning i solarium.

Vad som bestäms i 2 mom. gäller inte exponering som sker på ordination av läkare för vård av sjukdom, diagnostisering eller medicinsk forskning med ultraviolett strålning.

Vad som i 6 kap. bestäms om produktsäkerhet och strålningsmätningar och i 7 kap. om strålningsalstrande apparater gäller inte apparater som alstrar icke-joniserande strålning, om den exponering för strålning som de orsakar uppgår till högst en tiondel av de maximivärden som anges i den förordning av social- och hälsovårdsministeriet som utfärdas med stöd av 1 mom.

44 §

Användning av solarieapparater

Särskilda bestämmelser gäller för apparater som alstrar icke-joniserande strålning och ultraljud och som används i arbetet, för produkter och utrustning för hälso- och sjukvård samt i fråga om vidtagande av sådana av läkare ordinerade åtgärder som medför exponering för icke-joniserande strålning.

Verksamhetsutövaren ska för den plats där en för allmänheten tillgänglig solarieapparat används utse en ansvarig person som har fyllt 18 år och fått ändamålsenlig introduktion. Den ansvariga personen ska vid behov ge kunden handledning i hur ögonen ska skyddas och i annan säker användning av solarieapparaten samt övervaka att personer under 18 år inte har möjlighet att använda solarieapparaten. Vid behov ska den ansvariga per-

sonen kontrollera åldern på den som använder en solarieapparat.

Verksamhetsutövaren ska dessutom se till att information om de risker som exponering för ultraviolett strålning i solarieapparater medför och om begränsning av sådan exponering finns synligt framlagd på den plats där en solarieapparat används.

På en solarieplats, där det inte regelbundet finns personal på plats, behöver åldern på den som använder en solarieapparat inte kontrolleras, om inträdet till solarieplatsen och tillträdet till solarieapparaten kan ordnas på ett sådant tekniskt ändamålsenligt sätt att man med säkerhet kan fastställa att personer under 18 år inte kommer åt att använda apparaten.

44 a §

Tillsyn över solarieapparater

De myndigheter som styr och övervakar efterlevnaden av hälsoskyddslagen (763/1994) samt Strålsäkerhetscentralen har trots bestämmelserna om sekretess rätt att utbyta sådana behövliga uppgifter om verksamhetsutövare som gäller tillsynen över solarier. I fråga om personuppgifter gäller rätten att få uppgifter endast nödvändiga uppgifter.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kontrollerar vid inspektioner i samband med tillsynen enligt hälsoskyddslagen följande saker:

- 1) att en solarieapparat placerats eller dess användning förhindras så att personer under 18 år inte kan använda apparaten utan att personalen märker det,
- 2) att den ansvariga person som avses i 44 § 1 mom. är på plats,
- 3) att kunderna ges handledning,
- 4) att information om riskerna med att exponeras för ultraviolett strålning i solarieapparater och om begränsning av sådan exponering finns synligt framlagd i en solarieapparats omedelbara närhet,
- 5) att kundernas ögon skyddas,
- 6) att solarieapparaten har en tidsinställning,
- 7) solarieapparatens namn och typ, och
- 8) solarielampornas namn och typ.

Om personer under 18 år har hindrats tillträde till en solarieapparat på ett i 44 § 3 mom. avsett, tekniskt ändamålsenligt sätt, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kontrollera att den tekniska lösningen fungerar.

44 b §

Inspektionsprotokoll och avhjälpan av brister eller försummelser

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska föra protokoll över de inspektioner som avses i 44 a §. I protokollet över en inspektion antecknas de observationer som gjorts vid inspektionen och de föreskrifter som meddelats verksamhetsutövaren med stöd av 51 § 1 mom. i hälsoskyddslagen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska lämna en kopia av inspektionsprotokollet eller motsvarande uppgifter till Strålsäkerhetscentralen. Verksamhetsutövaren ska inom den utsatta tid som anges i den i 1 mom. avsedda föreskriften meddela Strålsäkerhetscentralen att bristerna eller försummelserna har avhjälpits.

Om en brist eller försummelse som hälsoskyddsmyndigheten upptäckt kräver andra åtgärder än de som avses i 2 mom., ska hälsoskyddsmyndigheten meddela detta till Strålsäkerhetscentralen som kan vidta de åtgärder som avses i denna lag för att avhjälpa bristen eller försummelsen.

61 §

Strålskyddsförseelse

En verksamhetsutövare som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) försummar att söka säkerhetstillstånd enligt denna lag eller sin på denna lag grundade skyldighet att tillåta inspektion av en plats där strålning används samt strålningsapparaten eller en del av den,

2) bryter mot villkoren i ett säkerhetstillstånd eller mot något som en myndighet med stöd av denna lag har bestämt och som gäller

tryggande av säkerheten eller lämnande av uppgifter som behövs för tillsynen,

3) bryter mot bokförings- och anmälnings-skyldigheten enligt 14 b § i fråga om strålkällor som innehåller radioaktiva ämnen eller mot bestämmelser som med stöd av 14 b § 2 mom. har utfärdats genom förordning av statsrådet,

4) bryter mot informationsplikten enligt 15 §, överlåtarens utredningsplikt enligt 28 §, ombesörjningsplikten enligt 29 §, överlåtarens utredningsplikt enligt 52 § eller försummar att ansöka om godkännande enligt 31 e § eller 52 a §,

5) bryter mot skyldigheten att identifiera en sluten strålkälla med hög aktivitet enligt 31 d § 1 mom. eller mot förbudet enligt 31 d § 3 mom. att importera en oidentifierad sluten strålkälla med hög aktivitet,

6) bryter mot sin ombesörjningsplikt enligt 43 § 2 mom.,

7) bryter mot förpliktelsen enligt 44 § 1 mom. att ge handledning i hur en solarieapparat ska användas eller förpliktelsen enligt 44 § 2 mom. att hålla information synligt framlagd,

8) bryter mot försäljnings- och överlåtelseförbudet enligt 56 §,

ska, om inte gärningen är straffbar enligt 60 § eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag, för *strålskyddsförseelse* dömas till böter.

Om en i 1 mom. avsedd förseelse med hänsyn till omständigheterna är ringa, behöver åtal för förseelsen inte väckas och straff inte dömas ut.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Verksamhetsutövarna ska uppfylla de förpliktelser som avses i 44 § 1 och 3 mom. på solarieplatserna senast inom 36 månader från lagens ikraftträdande och de förpliktelser som avses i 44 § 2 mom. senast inom sex månader från lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 61 § 1 mom. 6 och 7 punkten tillämpas först efter de övergångsperioder som avses i 2 mom.

Förordningen om tillsyn över icke-joniserande strålning (1306/1993) och social- och hälsovårdsministeriets förordning om begränsning av befolkningens exponering för icke-joniserande strålning (294/2002) förblir dock i kraft tills något annat föreskrivs.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 50 § i hälsoskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 50 § 3 mom., sådant det lyder i lag 129/2009, som följer:

50 §

Avgifter

 Hos verksamhetsidkaren ska dessutom tas ut en avgift för tillsynsåtgärder som hänförs till

1) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med anledning av en kontroll som ingår i den kommunala tillsynsplanen enligt 6 §, när föreskrifterna har meddelats på grund av att bestämmelserna i denna lag inte har följts,

2) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med anledning av anmälningar enligt 13 § och 14 § 2 mom.,

3) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med anledning av an-

sökningar enligt 18 § samt till sådan övervakning och kontroll av kvaliteten på hus-hållsvatten som krävs enligt 20 §,

4) sådan regelbunden övervakning av badvatten som krävs enligt 29 §, och

5) inspektioner enligt 44 a § i strålskyddslagen.

 Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 50 § 3 mom. 5 punkten tillämpas dock först efter de övergångsperioder som föreskrivs i 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av strålskyddslagen (/).

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 22 december 2011

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Maria Guzenina-Richardson*

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av strålskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strålskyddslagen (592/1991) 42—44 och 61 §, av dem 61 § sådan den lyder i lagarna 418/2002 och 1179/2005, samt
fogas till lagen nya 44 a och 44 b § som följer:

Gällande lydelse

11 kap

Icke-joniserande strålning

42 §

Tillsynens omfattning

Den tillsyn som avses i 6 och 7 kap. gäller inte apparater som alstrar icke-joniserande strålning, om den exponering för strålning som de orsakar kan uppgå till högst en genom förordning föreskriven del av det fastställda maximivärdet.

Föreslagen lydelse

11 kap.

Icke-joniserande strålning

42 §

Exponering för strålning

Bestämmelser om de krav som måste uppfyllas för att användning av strålning och annan verksamhet som medför exponering för strålning ska kunna godtas finns i 2 §. Närmare bestämmelser om maximivärdena för befolkningens exponering för icke-joniserande strålning utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Vad som i 6 kap. bestäms om produktsäkerhet och strålningsmätningar och i 7 kap. om strålningsalstrande apparater gäller inte apparater som alstrar icke-joniserande strålning, om den exponering för strålning som de orsakar uppgår till högst en tiondel av de maximivärden som anges i den förordning av social- och hälsovårdsministeriet som utfärdas med stöd av 1 mom.

Särskilda bestämmelser gäller för apparater som alstrar icke-joniserande strålning och ultraljud och som används i arbetet, för produkter och utrustning för hälso- och sjukvård samt i fråga om vidtagande av sådana av läkare ordinerade åtgärder som medför exponering för icke-joniserande strålning.

43 §

Fastställande av maximivärden för exponering för strålning

Maximivärdena för exponering för icke-joniserande strålning fastställs av social- och hälsovårdsministeriet.

44 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare stadganden om tillsynen över icke-joniserande strålning utfärdas genom förordning.

Genom förordning kan även stadgas att en föreståndare som ansvarar för säkerheten vid användning av strålning kan förordnas för användningen av en apparat som alstrar icke-ioniserande strålning, om det med tanke på apparatens egenskaper och driftsförhållandena är nödvändigt för att trygga säkerheten.

Om apparater som alstrar icke-joniserande strålning och ultraljud stadgas särskilt.

43 §

Förebyggande av de men för hälsan som erbjudande av solarietjänster medför

Solarietjänster får inte tillhandahållas befolkningen på ett sätt som medför men för hälsan.

Verksamhetsutövare som tillhandahåller solarietjänster ska se till att personer under 18 år inte utsätter sig för ultraviolett strålning i solarium.

Vad som bestäms i 2 mom. gäller inte exponering som sker på ordination av läkare för vård av sjukdom, diagnostisering eller medicinsk forskning med ultraviolett strålning.

44 §

Användning av solarieapparater

Verksamhetsutövaren ska för den plats där en för allmänheten tillgänglig solarieapparat används utse en ansvarig person som har fyllt 18 år och fått ändamålsenlig introduktion. Den ansvariga personen ska vid behov ge kunden handledning i hur ögonen ska skyddas och i annan säker användning av solarieapparaten samt övervaka att personer under 18 år inte har möjlighet att använda solarieapparaten. Vid behov ska den ansvariga personen kontrollera åldern på den som använder en solarieapparat.

Verksamhetsutövaren ska dessutom se till att information om de risker som exponering för ultraviolett strålning i solarieapparater medför och om begränsning av sådan exponering finns synligt framlagd på den plats där en solarieapparat används.

På en solarieplats, där det inte regelbundet finns personal på plats, behöver åldern på den som använder en solarieapparat inte kontrolleras, om inträdet till solarieplatsen och tillträdet till solarieapparaten kan ordnas på ett sådant tekniskt ändamålsenligt sätt att man med säkerhet kan fastställa att personer under 18 år inte kommer åt att använda apparaten.

44 a §

Tillsyn över solarieapparater

De myndigheter som styr och övervakar efterlevnaden av hälsoskyddslagen (763/1994) samt Strålsäkerhetscentralen har trots bestämmelserna om sekretess rätt att utbyta sådana behövliga uppgifter om verksamhetsutövare som gäller tillsynen över solarier. I fråga om personuppgifter gäller rätten att få uppgifter endast nödvändiga uppgifter.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kontrollerar vid inspektioner i samband med tillsynen enligt hälsoskyddslagen följande saker:

- 1) att en solarieapparat placerats eller dess användning förhindras så att personer under 18 år inte kan använda apparaten utan att personalen märker det,*
- 2) att den ansvariga person som avses i 44 § 1 mom. är på plats,*
- 3) att kunderna ges handledning,*
- 4) att information om riskerna med att exponeras för ultraviolett strålning i solarieapparater och om begränsning av sådan exponering finns synligt framlagd i en solarieapparats omedelbara närhet,*
- 5) att kundernas ögon skyddas,*
- 6) att solarieapparaten har en tidsinställning,*
- 7) solarieapparatens namn och typ, och*
- 8) solarielampornas namn och typ.*

Om personer under 18 år har hindrats tillträde till en solarieapparat på ett i 44 § 3 mom. avsett, tekniskt ändamålsenligt sätt, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kontrollera att den tekniska lösningen fungerar.

44 b §

Inspektionsprotokoll och korrigering av brister eller försummelser

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska föra protokoll över de inspektioner som avses i 44 a §. I protokollet över en inspektion antecknas de observationer som gjorts vid inspektionen och de föreskrifter som meddelats verksamhetsutövaren med stöd av

51 § 1 mom. i hälsoskyddslagen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska lämna en kopia av inspektionsprotokollet eller motsvarande uppgifter till Strålsäkerhetscentralen. Verksamhetsutövaren ska inom den utsatta tid som anges i den i 1 mom. avsedda föreskriften meddela Strålsäkerhetscentralen att bristerna eller försummelserna har avhjälpats.

Om en brist eller försummelse som hälsoskyddsmyndigheten upptäckt kräver andra åtgärder än de som avses i 2 mom., ska hälsoskyddsmyndigheten meddela detta till Strålsäkerhetscentralen som kan vidta de åtgärder som avses i denna lag för att avhjälpa bristen eller försummelsen.

61 §

Strålskyddsförseelse

En verksamhetsutövare som uppsåtligen eller av oaktsamhet väsentligt

1) försummar att söka säkerhetstillstånd enligt denna lag,

2) bryter mot eller underlåter att iaktta villkoren i ett säkerhetstillstånd eller något som en myndighet med stöd av denna lag har bestämt och som gäller tryggande av säkerheten eller lämnande av uppgifter som behövs för tillsynen,

3) försummar den i 15 § föreskrivna skyldigheten att lämna uppgifter, överlåtarens plikter enligt 28 §, ombesörjningsplikten enligt 29 §, överlåtarens utredningsplikt enligt 52 § eller ansökan om godkännande enligt 31 e eller 52 a §, (22.12.2005/1179)

3 a) försummar den bokförings- och anmälningsskyldighet som avses i 14 b § eller iakttagandet av de bestämmelser som genom förordning av statsrådet utfärdats om anmälan till tillsynsmyndigheten om förvärv, överlåtelser och andra bokföringshändelser avseende strålkällor som innehåller radioaktiva ämnen, (22.12.2005/1179)

3 b) tillverkar en sluten strålkälla med hög aktivitet utan att identifiera den på det sätt som avses i 31 d § eller trots förbudet i 31 d § 3 mom. importerar en sluten strålkälla med

61 §

Strålskyddsförseelse

En verksamhetsutövare som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) försummar att söka säkerhetstillstånd enligt denna lag eller sin på denna lag grundade skyldighet att tillåta inspektion av en plats där strålning används samt strålningsapparaten eller en del av den,

2) bryter mot villkoren i ett säkerhetstillstånd eller mot något som en myndighet med stöd av denna lag har bestämt och som gäller tryggande av säkerheten eller lämnande av uppgifter som behövs för tillsynen,

3) bryter mot bokförings- och anmälningsskyldigheten enligt 14 b § i fråga om strålkällor som innehåller radioaktiva ämnen eller mot bestämmelser som med stöd av 14 b § 2 mom. har utfärdats genom förordning av statsrådet,

4) bryter mot informationsplikten enligt 15 §, överlåtarens utredningsplikt enligt 28 §, ombesörjningsplikten enligt 29 §, överlåtarens utredningsplikt enligt 52 § eller försummar att ansöka om godkännande enligt 31 e § eller 52 a §,

5) bryter mot skyldigheten att identifiera en sluten strålkälla med hög aktivitet enligt 31 d § 1 mom. eller mot förbudet enligt 31 d § 3 mom. att importera en oidentifierad

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

hög aktivitet som inte identifierats, eller (22.12.2005/1179)

4) underlåter att iaktta ett förbud som utfärdats med stöd av 56 §,

skall, om inte gärningen är straffbar enligt 60 § eller om inte strängare straff för den bestäms någon annanstans i lag, för strålskydds-förseelse dömas till böter.

sluten strålkälla med hög aktivitet,

6) bryter mot sin ombesörjningsplikt enligt 43 § 2 mom.,

7) bryter mot förpliktelsen enligt 44 § 1 mom. att ge handledning i hur en solarieapparat ska användas eller förpliktelsen enligt 44 § 2 mom. att hålla information synligt framlagd,

8) bryter mot försäljnings- och överlåtelseförbudet enligt 56 §,

ska, om inte gärningen är straffbar enligt 60 § eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag, för strålskydds-förseelse dömas till böter.

Om en i 1 mom. avsedd förseelse med hänsyn till omständigheterna är ringa, behöver åtal för förseelsen inte väckas och straff inte dömas ut.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Verksamhetsutövarna ska uppfylla de förpliktelser som avses i 44 § 1 och 3 mom. på solarieplatserna senast inom 36 månader från lagens ikraftträdande och de förpliktelser som avses i 44 § 2 mom. senast inom sex månader från lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 61 § 1 mom. 6 och 7 punkten tillämpas först efter de övergångsperioder som avses i 2 mom.

Förordningen om tillsyn över icke-joniserande strålning (1306/1993) och social- och hälsovårdsministeriets förordning om begränsning av befolkningens exponering för icke-joniserande strålning (294/2002) förblir dock i kraft tills något annat föreskrivs.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 50 § i hälsoskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 50 § 3 mom., sådant det lyder i lag 129/2009, som följer:

Gällande lydelse

50 §

Avgifter

Hos verksamhetsidkaren ska dessutom tas ut en avgift för tillsynsåtgärder som hänförs till

1) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med stöd av en kontroll som ingår i den kommunala tillsynsplanen enligt 6 §, när föreskrifterna har meddelats med anledning av att bestämmelserna i denna lag inte har följts,

2) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med stöd av anmälningar enligt 13 § och 14 § 2 mom.,

3) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med stöd av ansökningar enligt 18 § samt sådan övervakning och kontroll av kvaliteten på hushållsvatten som krävs enligt 20 §, *samt*

4) sådan regelbunden övervakning av badvatten som krävs enligt 29 §.

Föreslagen lydelse

50 §

Avgifter

Hos verksamhetsidkaren ska dessutom tas ut en avgift för tillsynsåtgärder som hänförs till

1) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med anledning av en kontroll som ingår i den kommunala tillsynsplanen enligt 6 §, när föreskrifterna har meddelats på grund av att bestämmelserna i denna lag inte har följts,

2) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med anledning av anmälningar enligt 13 § och 14 § 2 mom.,

3) tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter som har meddelats med anledning av ansökningar enligt 18 § samt till sådan övervakning och kontroll av kvaliteten på hushållsvatten som krävs enligt 20 §,

4) sådan regelbunden övervakning av badvatten som krävs enligt 29 §, *och*

5) *inspektioner enligt 44 a § i strålskyddslagen.*

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 50 § 3 mom. 5 punkten tillämpas dock först efter de övergångsperioder som föreskrivs i 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av strålskyddslagen (/).

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.
